

**РОСЛИНИ-АЛЕРГЕНИ В УРБАНОФЛОРИ
СЕЛИЩА НОВОГУЙВИНСЬКЕ**

А.І. Чеканова¹, Л.О. Перепелиця², Ю.В. Іконнікова³

^{1,2,3}Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

В умовах сучасних урбанізованих поселень існує велика кількість рослин, які викликають алергічні реакції у людей [1]. Це явище має широке розповсюдження серед жителів, що пов'язано з наявністю різноманітних видів рослин-алергенів, що ростуть на вулицях, у садах, парках та інших зелених зонах [2]. Одним із таких населених пунктів є селище Новогуївинське. У цій статті розглянемо основні рослини-алергени, які впливають на здоров'я його мешканців, їх біологічні властивості, а також методи боротьби та профілактики алергічних реакцій.

Використовували такі методи дослідження: польові ботанічні спостереження – виїзд на місцевість (селище Новогуївинське) для ідентифікації та збору зразків рослин; моніторинг – систематичне спостереження за сезонним розподілом і концентрацією пилку в повітрі; оцінка видового різноманіття – аналіз урбанофлори на предмет поширення рослин, що викликають алергію. Це включає визначення кількості видів рослин і їхній вплив на екосистему.

Об'єктами дослідження слугували такі рослини: *Ambrosia artemisiifolia* L., *Ambrosia trifida* L., *Aesculus hippocastanum* L., *Prunus cerasus* L., *Prunus armeniaca* L., *Heracleum sosnowskyi* Manden., *Taraxacum officinale* L., *Populus pyramidalis* Rozier., *Solidago canadensis*.

Предмети дослідження: ареал поширення рослин-алергенів в урбанофлорі селища Новогуївинське.

Згідно з дослідженнями, на сезонну алергію страждає близько 20 % населення планети [3]. Рослини-алергени, такі як амброзія, кульбаба, борщівник та інші, є однією з головних причин виникнення алергічного риніту та полінозу. У селищі Новогуївинське проведені ботанічні спостереження показали, що серед рослин, які поширені на цій території, значна кількість є потенційними алергенами (рис.1). Це створює необхідність досліджувати їхній вплив на здоров'я населення та розробляти ефективні методи боротьби з розвитком та поширенням рослин-алергенів.

Основні види рослин-алергенів селища Новогуївинське. Під час польових досліджень та опитування місцевих жителів було визначено кілька основних видів рослин, що викликають алергію (табл.1). До них належать:

- Амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia* L.) – один із найнебезпечніших алергенів. Її пилок може викликати серйозні алергічні реакції навіть у невеликій концентрації. Польові дослідження вказали на те, що найбільш поширеними рослинами-алергенами є амброзія полинолиста 22 % та амброзія трироздільна 29 %.

Рис. 1. Найпоширеніші рослинні алергени селища Новогуйвинське

- Гіркокаштан звичайний (*Aesculus hippocastanum* L.) – викликає сезонні алергії під час свого цвітіння.

- Кульбаба лікарська (*Taraxacum officinale* Wigg) – може спричиняти алергічні реакції під час масового цвітіння.

- Борщівник Сосновського (*Heracleum sosnowskyi* Manden.) – містить токсичні речовини, які можуть викликати не лише алергію, а й хімічні опіки.

Ці рослини мають різні механізми впливу на організм людини, але всі вони можуть спричиняти алергічні реакції у вигляді риніту, чхання, слезотечі, свербіж та навіть астматичних нападів. Було проведено опитування серед мешканців селища Новогуйвинське Житомирської області. Серед 50 опитуваних людей було отримано такі результати: 80 % не мають алергію на амброзію, 15 % – страждають на алергію та 5 % не знають чи наявна алергія. Значний відсоток людей не дооцінюють шкодочинність пилку *Ambrosia artemisiifolia* L. – 70 % відповіло що амброзія не поширена та не завдає шкоди здоров'ю, 20 % – що рослина дуже поширена і небезпечна. І 10 % не знають про вплив і поширення бур'яну. Отже більшість населення не обізнані з шкідливим впливом, тому наражаються на небезпеку [4].

Одним із найпоширеніших і найбільш небезпечних рослин-алергенів у селищі є амброзія полинолиста. Вона займає 49 % території селища. Це однорічна трав'яниста рослина з потужною кореневою системою та здатністю продукувати велику кількість пилку, що є основним алергеном. Амброзія здатна до швидкого розповсюдження, її пилок може переноситися вітром на великі відстані, що робить боротьбу з нею надзвичайно складною [5].

Запропоновано використання різноманітних методів боротьби та профілактики алергічних реакцій. Серед них: механічні методи – регулярне скошування рослин до їхнього цвітіння; хімічні методи – застосування

гербицидів для знищення бур'янів; біологічні методи – застосування біогербицидів для знищення бур'янів; та профілактичні заходи – носіння масок та окулярів під час високої концентрації пилку в повітрі, встановлення фільтрів у приміщеннях, уникання виходу на вулицю під час активного цвітіння рослин.

Висновок. Проблема рослин-алергенів у селищі Новогуївинське потребує ретельного моніторингу та контролю. Необхідно активно впроваджувати профілактичні заходи для зниження ризику виникнення алергій серед місцевого населення, зокрема шляхом боротьби з амброзією та іншими рослинами-алергенами.

Література

1. Дитятковська Є. М., Гогунська І. В., Дитятковський В. О. Алергічний риніт. Епідеміологія, патогенез, діагностика, лікування. Київ : Вістка, 2014. 207 с.
2. Губарь Л. М. Урбанofлори східної частини Малого Полісся (на прикладі Острога, Нетішина, Славути та Шепетівки) : автореф. дис. ... канд. біол. наук. Київ, 2006. 25 с.
3. Вуж Т. Є., Мокін В. Б. Аналіз ризику впливу алергенних рослин на здоров'я дітей чи дорослих у населених пунктах на основі просторовохронологічної моделі даних. *Екологічна безпека та природокористування*. 2014. Вип. 16. С. 57–67.
4. Краснов В. П., Орлов О. О., Ведмідь М. М. Атлас рослин-індикаторів і типів лісорослинних умов Українського Полісся. Новоград-Волинський Видавництво «НОВОГрад», 2009. 488 с.
5. Солоненко В. І., Ватаманюк О. В. Явище амброзії полинолистої (*Ambrosia artemisiifolia* L.) як проблема загальнодержавного рівня: загрози, тенденції, наслідки. *Сільське господарство та лісівництво*. 2019. № 12. С. 187–204.